

**ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАГІСТРІВ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВА ОСВІТА**

of raising children and students. Vol. 21(2). pp. 135–146. [in Ukrainian].

10. Savchenko, O. (2015). Metod proektiv na urokakh literaturnoho chytannia [Project method in literary reading lessons]. *Primary school*. No. 11. pp. 26–30.

11. Sysoieva, S.O. (2003). Osobystisno-zorrientovani pedahohichni tekhnolohii: metod proektiv. Metod proektiv:

tradysii, perspektyvy, zhyttievi rezultaty [Person-oriented pedagogical technologies: project method. Project method: traditions, prospects, life results]. *Practice-oriented collection*. (Ed.). I.H. Yermakov. Kyiv, pp. 119–124.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2024

УДК 001.86:378:373.3.011.3-051(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322514>

Оксана Шквир, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Богдан Крищук, кандидат педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Ольга Поляновська, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Наталія Сівак, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Олег Суховірський, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри природничо-математичних дисциплін
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

**ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАГІСТРІВ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВА ОСВІТА**

У статті акцентовано увагу на необхідності підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу. Уточнено сутність понять “праксеологія”, “праксеологічний підхід”, “праксеологічний підхід до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта”. Визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу. Висвітлено досвід викладачів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо реалізації визначених педагогічних умов.

Ключові слова: учитель-магістр; спеціальність 013 Початкова освіта; праксеологія; праксеологічний підхід; праксеологічний підхід до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта; педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу; освітні компоненти.

Табл. 1. Літ. 12.

Oksana Shkvyr, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Bohdan Kryshchuk, Ph.D. (Pedagogy), Professor of the Pedagogy Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Olha Polianovska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Nataliia Sivak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Oleh Sukhovirskyi, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Natural and
Mathematical Disciplines Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

**PRAXEOLOGICAL APPROACH TO THE TRAINING OF FUTURE MASTER'S DEGREE
TEACHERS IN PRIMARY EDUCATION SPECIALITY**

The article focuses attention on the need to train future master's degree teachers in specialty 013 Primary Education on the basis of the praxeological approach. The essence of the concepts “praxeology”, “praxeological approach”, “praxeological approach to the training of future master's degree teachers in specialty 013 Primary Education” has

been clarified. The main principles of the praxeological approach to the training of future master's degree teachers in specialty 013 Primary Education have been determined. Based on the consideration of these principles, scientific researches on praxeology and the results of a survey of graduates of the master's degree in the specialty 013 Primary Education of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, the pedagogical conditions for the training of future master's degree teachers in specialty 013 Primary Education based on the principles of praxeological approach have been determined: the use of practically oriented forms and methods of learning during the teaching of academic disciplines; the emphasis of pedagogical practice on innovative research activity; criterion assessment of learning outcomes of higher education applicants. The purpose of the professional training of future master's degree teachers in specialty 013 Primary Education, the expected learning outcomes from the educational components provided by the educational and professional program of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy have been clarified. The experience of teachers of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy regarding the implementation of certain pedagogical conditions in the process of teaching such academic subjects as "Methodology of Scientific and Pedagogical Research", "Information Technologies and Digital Services", "Conceptual Foundations of Pedagogical Activity (integrated course)", "Technologies of Studying Educational Fields of Primary School", "Technologies of Working with Children with Special Educational Needs (integrated course)", "Pedagogy of Partnership", "Actual Problems of Primary Education" has been highlighted. It is concluded that the implementation of the mentioned pedagogical conditions contributes to the creation of a practice-oriented educational environment in higher education institutions. The prospects for further scientific research have been determined: a study of foreign experience of professional training of future master's degree teachers on the basis of the praxeological approach.

Keywords: *master's degree teacher; specialty 013 Primary Education; praxeology; praxeological approach; praxeological approach to the training of future master's degree teacher in specialty 013 Primary Education; pedagogical conditions for the training of future master's degree teacher in the specialty 013 Primary Education based on the praxeological approach; educational components.*

Постановка проблеми. Реформування системи початкової освіти в контексті положень Концепції Нової української школи зумовило нові вимоги до рівня професійної компетентності майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта.

У Законі України "Про вищу освіту" (2014) зазначено: магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та характеризується володінням загальними засадами методології наукової і професійної діяльності, іншими компетентностями, достатніми для ефективного виконання завдань інноваційного характеру [3].

Варто зазначити, що згідно з новим Положенням про атестацію педагогічних працівників (2022) тільки вчителі, які мають освітній рівень магістра, можуть отримати вищу категорію [5].

На основі аналізу змісту Професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти" (2024) та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти (2024) з'ясовано, що вчитель-магістр – це професійна кваліфікація, яка відповідає 7 рівню Національної рамки кваліфікацій. Уточнено, що вчитель-магістр має бути здатним до інноваційної діяльності, розв'язування складних професійних задач, партнерської взаємодії у професійній та науковій діяльності; вмінні проводити дослідження з метою отримання новітніх знань у сфері початкової освіти, визначення власних професійних потреб і перспектив; надавати педагогічну, психологічну й методичну допомогу учасникам освітнього процесу та ін. [6; 8].

Отже, навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти характеризується новітньою парадигмою – це підготовка вчителя-дослідника, вчи-

теля-новатора, вчителя-методиста. Однак практика початкової школи свідчить про недостатню готовність учителів-магістрів до інноваційно-дослідницької та методичної діяльності у початковій школі, що зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у педагогічних закладах вищої освіти (ЗВО), зокрема в контексті прaxeології.

Праксеологія є тією галуззю науки, що вивчає практичний досвід людини, процеси прийняття нею рішень у різних ситуаціях, способи успішного досягнення мети. Основне завдання прaxeології полягає у поєднанні теорії з практикою, підвищенні ефективності діяльності.

Уважаємо, що реалізація прaxeологічного підходу до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта сприятиме підвищенню її рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів вивчали Т. Атрощенко, О. Біда, Л. Хомич, М. Швардак, В. Шпак та ін.

Питанням педагогічної прaxeології присвячені праці І. Зязюна, В. Майбороди, В. Поліщук, Л. Романовської та ін.

Праксеологічний підхід до підготовки фахівців різного профілю досліджували Н. Лісна-Миськів (медичні сестри), В. Савіцька (соціальні працівники), А. Шабалдак (офіцери), Г. Джанда (учителі початкових класів).

Однак проблема прaxeологічного підходу до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта залишається малодослідженою, зокрема, потребують вивчення педагогічні умови такої підготовки.

Мета статті полягає у висвітленні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу та досвіду викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо їх реалізації.

Мета статті передбачає розв'язання таких завдань:

1. Уточнити зміст понять “праксеологія”, “праксеологічний підхід”, “праксеологічний підхід до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта”.

2. Визначити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу.

3. Описати досвід викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта на засадах праксеологічного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Термін “праксеологія” походить від грецьких слів, які в перекладі означають “дія” та “вчення”. Це галузь досліджень, що вивчає людську діяльність, зокрема в аспекті її ефективності [1].

У філософському енциклопедичному словнику поняття “праксеологія” тлумачиться як наука, яка вивчає історичні типи і види практики, доцільні форми організації людських дій, що скеровані на зміну природи, суспільства і самої людини [10, 512].

Сенс праксеології зводиться до практичного дослідження та опису ознак різних трудових дій, формулюванні на цьому ґрунті різноманітних порад прикладного характеру [9].

Поділяємо думку І. Коновальчук, що сутність праксеологічного підходу полягає в організації практики з погляду “розумних дій” [4, 171]. Визначаємо основні вимоги до таких дій: раціональність (добре продумана система дій); результативність (обов'язкове досягнення поставленої мети); доцільність (дії здійснюються з орієнтацією на кінцевий результат); економічність (досягнення мети з найменшими затратами часу та енергії) [2, 76–77].

Погоджуємося з думкою Є. Ходаківського, що праксеологічний підхід виступає методологією в організації діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка об'єднує такі компоненти: гносеологічний (побудова стратегії успішної діяльності з метою формування нового професійного знання); процесуальний (забезпечення інструментами діяльності в освітньому середовищі); результативний (досягнення високі результати у діяльності) [11].

Праксеологічний підхід враховує особливості професійної діяльності фахівця, дає змогу узгодити теорію і практику його підготовки з кращим досвідом раціонального здійснення професійних дій [7].

Під праксеологічним підходом до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013

Початкова освіта ми розуміємо систему дій, спрямованих на оволодіння здобувачами освіти професійними компетентностями, визначеними в Стандарті вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, з метою успішної педагогічної, інноваційно-дослідницької та методичної діяльності в початковій школі з мінімальними ресурсними затратами. Такий підхід передбачає формування у здобувачів освіти знань і умінь свідомого вибору інструментів професійної діяльності для успішного розв'язання завдань, прийняття рішень у стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

Результативність підготовки майбутніх фахівців визначається співвідношенням поставленої мети з отриманим результатом, який чітко віддзеркалює рівень ефективності здійснених дій.

На основі вивчення наукової літератури (Г. Джанда, А. Кіктенко, О. Любарська, О. Пехота, П. Самойленко та ін.) нами визначені основні засади праксеологічного підходу до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта: чітке формулювання мети і очікуваних результатів підготовки фахівців в освітньо-професійній програмі; кореляція змісту освітніх компонентів з очікуваними результатами підготовки; стимулювання та мотивація здобувачів освіти до освітньої діяльності з орієнтацією на їхні потреби й інтереси; підбір дієвих форм, методів, засобів та технологій навчання майбутніх фахівців з орієнтацією на очікувані результати підготовки; моніторинг якості підготовки здобувачів освіти; внесення коректив у зміст, форми, методи, засоби та технології навчання на основі врахування недоліків професійної підготовки та потреб здобувачів освіти.

Мета й очікувані результати підготовки майбутніх магістрів початкової освіти прописані в освітньо-професійних програмах (ОПП), що розробляються в ЗВО. Наведемо деякі приклади програмних результатів навчання відповідно до освітніх компонентів ОПП Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (ХГПА) (табл.1).

З метою досягнення мети професійної підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта ми виокремили такі педагогічні умови: використання практико-орієнтованих форм та методів навчання під час викладання навчальних дисциплін; акцент педагогічної практики на інноваційно-дослідницьку діяльність; критеріальне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Визначалися вони на основі врахування вищезазначених засад праксеологічного підходу, наукових досліджень із праксеології Н. Грицик, Г. Джанди, В. Майбороди, В. Поліщук, Л. Романовської, П. Самойленко, Т. Скорик, результатів опитування випускників магістратури зі спеціальності 013 Початкова освіта ХГПА; використання методів експертної оцінки та ранжування.

**ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАГІСТРІВ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВА ОСВІТА**

Таблиця 1

**Відповідність програмних результатів навчання освітнім компонентам
(на прикладах ОПП ХГПА)**

№	Освітні компоненти	Програмні результати
1.	Методологія науково-педагогічних досліджень	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння / навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.
2.	Інформаційні технології та цифрові сервіси	Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.
3.	Концептуальні засади педагогічної діяльності (інтегрований курс)	Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.
4.	Технології вивчення освітніх галузей початкової школи	Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.
5.	Технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (інтегрований курс)	Володіти сучасними педагогічними технологіями роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
6.	Педагогіка партнерства	Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців у стандартних, нестандартних та невизначених умовах.
7.	Актуальні проблеми початкової освіти	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння / навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

Розкриємо особливості реалізації кожної педагогічної умови на прикладах вивчення означених освітніх компонентів у ХГПА.

Перша педагогічна умова – використання практико-орієнтованих форм та методів навчання під час викладання навчальних дисциплін – забезпечується шляхом підбору викладачами таких педагогічних інструментів (форм та методів), які допомагають наблизити здобувачів освіти до умов реальної професійної діяльності, формують уміння і досвід педагогічної, інноваційно-дослідницької та методичної діяльності. Зокрема, на нашу думку, ефективними методами навчання, що готують магістрів до майбутньої інноваційно-дослідницької діяльності, є такі: метод педагогічних ситуацій (педагогічних задач), проєктів, дослідницький метод та ін. Так, під час засвоєння освітнього компонента “Актуальні проблеми початкової освіти” на початку вивчення кожної теми студентам пропонується знайти шляхи розв'язання педагогічних ситуацій, які можуть виникати в професійній діяльності майбутнього вчителя-магістра. Натомість викладач створює інтригу, повідомляючи, що свій варіант її вирішення він повідомить наприкінці вивчення нової теми, оскільки саме вона (ця тема) є підставою для знайдення шляху виконання завдання.

У процесі вивчення курсу “Педагогіка партнерства” студентам пропонується розробити педа-

гогічні задачі, в яких має простежуватися порушення принципів педагогіки партнерства. На основі аналізу таких задач здобувачі освіти навчаються визначати причини неефективного педагогічного спілкування та моделювати ефективні шляхи їх розв'язання.

При вивченні освітнього компонента “Інформаційні технології та цифрові сервіси” використовується метод проєктів, який передбачає створення здобувачами освіти власних електронних ресурсів у вигляді сайтів або хмарних документів.

Засвоєння курсу “Педагогіка партнерства” супроводжується завданнями на розробку студентами проєктів партнерської взаємодії вчителя з батьками учнів на тему: “Букросинг у школі” (як мотивувати дітей і батьків обмінюватися книжками) з метою долучення до міжнародного соціального руху BookCrossing.

Вивчаючи інтегрований курс “Технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами”, студенти розробляють проєкти на теми: “Дитяча неслухняність”, “Дитяча тривожність”, “Дитячі істерики”, “Дитяче ябедництво”, “Дитяча жорстокість”, “Дитяча схильність до лихослів'я”, “Дитяча брехливість” та ін.

Для залучення студентів до проведення емпіричних досліджень у початковій школі (опитування, спостереження, вивчення продуктів діяльності учнів, вивчення шкільної документації та ін.) а на-

лізу їх результатів викладачами ХГПА використовується дослідницький метод [12, 22].

Важливе місце у підготовці майбутніх магістрів початкової освіти до методичної діяльності займає метод розробки методичних порад. До прикладу, під час вивчення інтегрованого курсу “Технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами” студенти розробляють поради для вчителів щодо роботи з ліворукими, сором’язливими, обдарованими, гіперактивними й іншими категоріями дітей. При засвоєнні інтегрованого курсу “Концептуальні засади педагогічної діяльності” здобувачі освіти укладають методичні поради для вчителів початкових класів щодо оцінювання навчальних досягнень учнів, підвищення рівня професійної компетентності, врахування психологічних особливостей учнів різних циклів навчання та ін.

Дієвими формами підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до практичної діяльності є гостьові лекції, зустрічі-інтерв’ю, майстер-класи. До прикладу, при викладанні освітніх компонентів “Технології вивчення освітніх галузей початкової школи” та “Технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (інтегрований курс)” викладачі практикують проведення зазначених форм навчання із учителями початкових класів Хмельниччини. На них учителі діляться власним досвідом використання дієвих методів, форм та технологій роботи з учнями; презентують авторські методичні розробки, розповідають про труднощі, що виникають в педагогічній діяльності, шляхи їх подолання, дають педагогічні поради майбутнім учителям-магістрам.

Друга педагогічна умова – акцент педагогічної практики на інноваційно-дослідницьку діяльність – передбачає набуття здобувачами освіти досвіду інноваційно-дослідницької діяльності під час педагогічної практики. Зокрема, важливим освітнім компонентом на другому (магістерському) рівні вищої освіти в ХГПА є виробнича практика в початковій школі, яка проходить із відривом від освітнього процесу в третьому семестрі та триває 6 тижнів. Її мета – формування у магістрів особистої готовності до здійснення майбутньої педагогічної діяльності на посаді учителя початкових класів закладу загальної середньої освіти; оволодіння сучасними (інноваційними) технологіями навчання, виховання та розвитку учнів, методами й формами організації педагогічної взаємодії з учнями та їхніми батьками; проведення досліджень із проблем кваліфікаційної роботи; виховання прагнення до самоосвіти і професійного самовдосконалення.

Під час проходження практики здобувачі освіти проводять навчальні заняття у закріпленому класі відповідно до календарного плану з використанням сучасних (інноваційних) технологій навчання (щодня не менше трьох занять); організують виховну позаурочну роботу в закріпленому класі відповідно

до плану виховної роботи з використанням сучасних (інноваційних) технологій виховання (щотижнево не менше одного заняття); набувають практичних умінь та навичок співпраці з батьками, використовуючи інноваційні форми взаємодії (не менше двічі упродовж практики); вивчають і узагальнюють кращий досвід вчителя початкових класів у контексті інновацій; ознайомлюються з роботою методичного об’єднання вчителів початкових класів, виступають на таких засіданнях з проблем кваліфікаційних робіт.

Упродовж першого тижня практиканти вивчають особливості освітнього процесу в початковій школі; спостерігають за роботою вчителя, вивчають його досвід та надають необхідну допомогу. Під час наступних тижнів практики здобувачі освіти самостійно здійснюють педагогічну та інноваційно-дослідницьку діяльність, беруть участь у засіданні методичного об’єднання вчителів.

Третя педагогічна умова – критеріальне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти – ґрунтується на такому оцінюванні навчальних досягнень студентів, що дає можливість визначати ефективність дій викладачів і здобувачів освіти та вносити корективи в освітній процес. Еталоном під час оцінювання виступають мета та завдання навчального заняття (самостійної роботи, модуля, навчальної дисципліни).

Загалом, оцінка є важливим стимулом навчання, формування пізнавального інтересу до учіння. Вона уможливує встановити відповідність досягнутих у процесі навчання результатів поставленим цілям і завданням, відзначити успіхи студентів, виявити недоліки у їхній навчальній роботі, з’ясувати їхні причини, проєктувати нові завдання.

Оцінювання треба здійснювати за чіткими та зрозумілими для здобувачів освіти критеріями, розробленими викладачем (бажано разом зі студентами). Доцільно домагатися, щоб, керуючись ними, оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти здійснювали не тільки викладачі, але й самі студенти (взаємооцінювання і самооцінювання). Критерії мають бути повідомлені студентам перед виконанням кожного виду діяльності. До прикладу, при викладанні інтегрованого курсу “Концептуальні засади педагогічної діяльності” на початку проведення семінарських та практичних занять студенти узгоджують очікувані результати навчання, кількість балів, яку вони можуть отримати за різні форми контролю (відповідно до робочої програми курсу), знайомляться із критеріями оцінювання усних відповідей (найчастіше такі: правильність, чіткість, обґрунтованість відповідей).

Критеріями оцінювання самостійних робіт, як правило, є відповідність змісту самостійної роботи її завданням, чіткість та лаконічність викладу матеріалу, дотримання зазначених рекомендацій, зокрема й принципів академічної доброчесності.

ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВА ОСВІТА

До самостійних робіт пошукового і творчого характеру розробляються методичні рекомендації, які є критеріями їхнього оцінювання. Наприклад, до завдання з інтегрованого курсу “Концептуальні засади педагогічної діяльності” – написати анотацію на статтю – можуть бути визначені такі критерії: короткий переказ змісту статті; обсяг анотації має становити приблизно 0,5 сторінки друкованого тексту (14 шрифт, 1,5 інтервал, поля з усіх боків по 2 см); використання слів-маркерів: висвітлено, уточнено, проаналізовано, доведено та ін.

При вивченні курсу “Методологія науково-педагогічних досліджень” студенти знайомляться з методичними рекомендаціями до написання та захисту кваліфікаційних робіт, критеріями оцінювання таких робіт науковим керівником, рецензентом та підсумковою кваліфікаційною комісією. Здобувачі освіти обговорюють ці критерії та здійснюють оцінювання фрагментів наукових робіт, запропонованих викладачем.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у професійній підготовці майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності 013 Початкова освіта праксеологічний підхід забезпечує підвищення рівня практичної підготовки фахівців до професійної діяльності. Реалізація визначених педагогічних умов сприяє створенню в ЗВО практико-орієнтованого освітнього середовища, яке характеризується стимулюванням та мотивацією студентів до освітньої діяльності, до оволодіння ними інструментами педагогічної, інноваційно-дослідницької і методичної роботи в початковій школі, критеріальним оцінюванням результатів навчання майбутніх фахівців початкової освіти. Педагогічний досвід викладачів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії засвідчує результативність визначених умов та перспективність їх дослідження.

Подальший науковий пошук варто спрямувати на вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів-магістрів на засадах праксеологічного підходу та визначення ефективних педагогічних умов, які б можна було б імплементувати в практику вітчизняних ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 12.12.2024).
2. Джандя Г. Практикологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в системі “коледж-університет”: дис. ... докт. філос.: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Мукачево, 2023. 291 с.
3. Закон України “Про вищу освіту”: прийнятий 01.07.2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-18> (дата звернення: 12.12.2024).
4. Коновальчук І. Головні завдання та можливості праксеології у розробці технологій реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах. Українська поліоністика. *Педагогічні дослідження*. 2013. Вип. 10. С. 170–177.

5. Про затвердження Положенням про атестацію педагогічних працівників: наказ Міністерства освіти і науки України від 09.09.2022. № 805. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> (дата звернення: 11.12.2024).

6. Професійний стандарт “Вчитель закладу загальної середньої освіти”: затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>. (дата звернення: 12.12.2024).

7. Скорик Т., Грицик Н. Реалізація праксеологічного підходу у контексті підготовки майбутнього вчителя до успішної професійної діяльності. *Educational challenges* № 63. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/pedagogy/article/view/3285> (дата звернення: 20.12.2024).

8. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти: затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.2024. № 480. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr-480.vid%2008.04.2024.pdf>. (дата звернення: 12.12.2024).

9. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М., 2016. 473 с.

10. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г.С. Сковороди; редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.

11. Ходаківський Є. Економіка та менеджмент праці (праксеологічний аспект): навч. посіб. Житомир: ЖДТУ, 2004. 378 с.

12. Шквир О., Дудчак Г., Кришук Б., Полянська О., Сівак Н. Педагогічні умови підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до науково-дослідницької роботи. *Молодь і ринок*. Дрогобич: “Швидкодрук”, 2024. № 1 (221), січень. С. 18–24.

REFERENCES

1. Wikipedia [Wikipedia]. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F> (Accessed 12 Dec. 2024). [in Ukrainian].
2. Dzhandia, H. (2023). *Prakseologichni zasady profesiinnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly v systemi “koledzh-universytet”* [Praxeological principles of professional training of future primary school teachers in the “college-university” system]. *Doctor’s thesis*. Mukachevo, 291 p. [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu”: pryiniaty 01.07.2014 r. [Law of Ukraine “On Higher Education”]: adopted on July 1, 2014]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 12 Dec. 2024). [in Ukrainian].
4. Konovalchuk, I. (2013). *Holovni zavdannia ta mozhlyvosti prakseologii u rozrobtsti tekhnologii realizatsii innovatsii u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh* [The main tasks and possibilities of praxeology in the development of technologies for the implementation of innovations in general educational institutions]. *Ukrainian Polish Studies. Pedagogical Research*. Vol. 10. pp. 170–177. [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv: zatverdzhenyi nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 09.09.2022. № 805 [On the approval of the regulation on certification of pedagogical workers: approved by the order of the Ministry of Education

ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ВИСВІТЛЕННЯ ІСТОРІЇ ОСВІТЯНСЬКОГО РУХУ

and Science of Ukraine dated 09.09.2022. No. 805]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> (Accessed 12 Dec. 2024). [in Ukrainian].

6. Profesiyni standart "Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity": zatverdzeni nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29.08.2024. № 1225 [Professional standard "Teacher of general secondary education institution": approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 08.29.2024]. Available at: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>. (Accessed 12 Dec. 2024). [in Ukrainian].

7. Skoryk, T. & Hrytsyk, N. Realizatsiia prakseolohichnoho pidkhodu u konteksti pidhotovky maibutnoho vchytelia do uspishnoi profesiinoi diialnosti [Implementation of praxeological approach in the context of preparing the future teacher for successful professional activity]. *Educational challenges*. No. 63. Available at: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/pe-dagogy/article/view/3285> (Accessed 20 Dec. 2024). [in Ukrainian].

8. Standart vyshchoi osvity zi spetsialnosti 013 Pochatkovva osvita druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity: zatverdzeni nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 08.04.2024. № 480. [Higher education standard for specialty 013 Primary education of the second (Master's) level of

higher education: approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 04.08.2024. No. 480]. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vi-shcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/08.04.2024/013.Pochatkova.osvita-mahistr-480.vid%2008.04.2024.pdf> (Accessed 12 Dec. 2024). [in Ukrainian].

9. Suchasnyi psykholoho-pedahohichnyi slovnyk [Modern psychological-pedagogical dictionary]. (Ed.). O.I. Shapran. Pereiaslav-Khmelnitskyi, 2016. 473 p. [in Ukrainian].

10. Filosofs'kyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]. NAS of Ukraine, H.S. Skovoroda Institute of Philosophy; editors: V.I. Shynkaruk (chairman) and others. Kyiv, 2002. 742 p. [in Ukrainian].

11. Khodakivskyi, Ye. (2004). Ekonomika ta menedzhment pratsi (prakseolohichnyi aspekt) [Economics and labor management (praxeological aspect)]. *Tutorial*. Zhytomyr, 378 p. [in Ukrainian].

12. Shkvyr, O., Dudchak, H., Kryshchuk, B., Polianovska, O. & Sivak, N. (2024). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh mahistriv pochatkovoї osvity do naukovo-doslidnytskoi roboty [Pedagogical conditions of training future masters of primary education for scientific-research work]. *Youth & market*. No. 1 (221). pp. 18–24. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.01.2025

УДК 37(091)327.39:37[069:378.4](477)
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322515>

Олена Квас, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології

Львівського національного університету імені Івана Франка

Олена Кірдан, доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ВИСВІТЛЕННЯ ІСТОРІЇ ОСВІТЯНСЬКОГО РУХУ

У статті висвітлено перспективний досвід діяльності музейних закладів у системі вищої освіти зі збереження, дослідження та популяризації історії освітнянського руху різних регіонів України. Підкреслено практичне значення освітніх навчальних музеїв як важливих соціокультурних інститутів, ефективних навчальних платформ у закладах вищої освіти. Акцентується увага на необхідності повноцінної реалізації освітньо-виховного потенціалу музеїв освіти, використання засобів музейної педагогіки у процесі підвищення рівня професійної компетентності студентів.

Ключові слова: музей; заклад вищої освіти; музейна освіта; музейна культура; студентська молодь; освітнянський рух; національна система освіти; музейна педагогіка; музейна комунікація.

Лім. 7.

Olena Kvas, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Psychology Department,

Lviv Ivan Franko National University

Olena Kirdan, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,

Professor of the Pedagogy and

Educational Management Department,

Uman Pavlo Tychna State Pedagogical University

ACTIVITIES OF MUSEUMS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE IN COVERING THE HISTORY OF THE EDUCATIONAL MOVEMENT

The article reveals the peculiarities and significance of the activities of museum institutions in the system of higher education of Ukraine in covering the history of the educational movement. The author emphasizes that the formation of the